

μόζουν μετά την τυπική έγκριση των Υπηρεσιών του Υπουργείου Σκωτίας για την Έκπαιδευση.

Στά Αναλυτικά Προγράμματα που οδηγούν στην χορήγηση Διπλωμάτων εκπαιδευτικών λειτουργιών Α) βαθμίου Έκπαιδευσεως και καθηγητών ειδικοτήτων δεσπόζουν μερικές αρχές, που αξίζει τον κόπο να τις εκθέσουμε εδώ. 1) Θεμελιώδης αρχή είναι ότι το Έβδομαδιαίο Ωρολόγιο Πρόγραμμα δεν πρέπει να επιβαρύνεται με πολλές ώρες θεωρητικής διδασκαλίας. Οι σπουδαστές πρέπει να έχουν τον καιρό για συστηματική και πολύωρη μελέτη τόσο των βασικών βιβλίων που τους δίδονται όσο και της λοιπής βιβλιογραφίας που τους συνιστάται, για να εύρουν σε βάθος και πλάτος τις γνώσεις των. Οι διδάσκοντες ζητούν από τους σπουδαστές να παρουσιάσουν αρκετές γραπτές εργασίες (Essays) μερικές από τις οποίες ορίζουν οι ίδιοι οι καθηγητές, ενώ άλλες είναι της ελεύθερας έκλογής των σπουδαστών. Τις εργασίες αυτές εξετάζουν οι καθηγητές και κατόπιν ανακοινώνονται στην τάξη ή την ομάδα, όπου γίνεται συζήτηση και κριτική. Είναι τούτο δυνατό γιατί το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα είναι έτσι ρυθμισμένο, ώστε να αφιερώνεται χρόνος για κατ' ιδίαν μελέτη τόσο μέσα στο αναγνωστήριο του Κολλεγίου, όσο και στο σπίτι ή τις άλλες βιβλιοθήκες. Το σύστημα του δανεισμού βιβλίων είναι εύρυτα διαδεδομένο στη Μεγάλη Βρετανία και ούσιαστικό, γιατί οι Βιβλιοθήκες διαθέτουν επαρκή αριθμόν αντιτύπων από βιβλία κοινής χρήσεως. Τα μαθήματα γίνονται στις πέντε πρώτες ημέρες της εβδομάδος από τις 9 το πρωί ως στις 12 και 40, διακόπτονται για το γεύμα επί μίαν ώρα και συνεχίζονται από τις 1 και 40' έως στις 3 και 55'. Οι 3 διδακτικές ώρες ενός απογεύματος διατίθενται σε άθλοπαιδιές κ.ά. δραστηριότητες χάριν αναψυχής. Ενδιάμεσα στο πρόγραμμα υπάρχουν και κενά, στη διάρκεια των οποίων οι σπουδαστές πηγαίνουν στο αναγνωστήριο για μελέτη. Τα κενά αυτά ρυθμίζονται έτσι, ώστε να πηγαίνουν κάθε φορά ώριμοι σπουδαστές, για να μπορούν και εξυπηρετούνται και να βρίσκουν και καθίσματα. Το Σαββατοκύριακο μένει ελεύθερο για ανάπαυση, αλλά συνήθως οι σπουδαστές μελετούν και στο διάστημα αυτό, γιατί οι σπουδές στη Μεγάλη Βρετανία είναι πάντοτε βαρείες. Όλο και κάτι το σοβαρό μένει να γίνη τα Σαββατοκύριακα. Συνολικά το Ωρολόγιο Πρόγραμμα για το Δίπλωμα Διδασκαλίας Α) βαθμίου Έκπαιδευσεως έχει 21-25 ώρες εβδομαδιαίας διδασκαλίας περιλαμβανομένων και των ωρών παρακολούθησεως στα σχολεία και μερικές ακόμη ώρες για μελέτη και επισκέψεις, όπως θα δούμε παρακάτω. Πάντως χαρακτηριστικό είναι ότι οι ώρες θεωρητικής διδασκαλίας κυμαίνονται γύρω στις 20 την εβδομάδα.

Το σύστημα τούτο εργασίας εξυπηρετεί, όπως είναι φανερό, και τους διδάσκοντες, που εκτός από την διδασκαλία έχουν ανάγκη χρόνου για μελέτη, για την διόρθωση των εργασιών των σπουδαστών και για την ανάληψη κάποιας ερευνητικής εργασίας, στην οποία αποδίδεται πάντοτε μεγάλη σημασία, για την διεξαγωγή της φροντιστηριακής εργασίας και για την ακρόαση των σπουδαστών που θέλουν να συζητήσουν τις ιδιαίτερες απορίες των ή να πάρουν οδηγίες και συμβουλές για τις εργασίες που πρόκειται να εκτελέσουν.

2) Μία άλλη αρχή των Αναλυτικών Προγραμμάτων είναι, ότι πρέπει, ενώ τα διδασκόμενα μαθήματα είναι σταθερά σε κάθε κύκλο σπουδών, ο διδάσκων να έχει κάποια ελευθερία στον καθορισμό της διδακτέας ύλης κάθε μαθήματος. Έξυπακούεται φυσικά, ότι ώριμα βασικά θέματα κάθε μαθήματος διδάσκονται όπωσδήποτε, αλλά από εκεί και πέρα ο διδάσκων είναι ελεύθερος να επιμείνη περισσότερο σε αυτό ή εκείνο το θέμα, με γνώμονα πάντοτε την προσπάθεια για την πληρέστερη κατάρτιση των σπουδαστών του. Η αρχή αυτή τηρείται τόσο στα μαθήματα γενικής μορφώσεως, όσο και — κυρίως — στα Παιδαγωγικά μαθήματα, γιατί πιστεύεται ότι η Παιδαγωγική επιστήμη διαρκώς παρουσιάζει και νέα πορίσματα, που ήδη

γούν σε ποικίλες μεθοδολογικές βελτιώσεις, και ή ψυχολογία νέες ψυχολογικές αντιλήψεις, που έχουν εφαρμογή στην Παιδαγωγική θεωρία και πράξι.

3) Ένα τρίτο χαρακτηριστικό των Αναλυτικών Προγραμμάτων των διαφόρων κύκλων σπουδών είναι ότι περιλαμβάνουν όλα Παιδαγωγικά μαθήματα (Παιδαγωγικά, Ψυχολογία), Άγωγή του Λόγου, Κοινωνιολογία, Θρησκευτικά, Υγιεινή και Γυμναστική και παράλληλα μεριμνούν για την μόησι των σπουδαστών στα μεθοδολογικά προβλήματα του μαθήματος ή των μαθημάτων της ειδικότητός των, που πρόκειται να διδάξουν στα σχολεία τους. Το διδακτικό έτος στη Μεγάλη Βρετανία χωρίζεται σε τρία τρίμηνα. Στους κύκλους σπουδών μικρής διάρκειας, τα πρώτα τρίμηνα αφιερώνονται στη θεωρητική ως επί το πολύ κατάρτισι των σπουδών στα Παιδαγωγικά μαθήματα και τα τελευταία στην πρακτική τους άσκησι, αν και αυτό εξαρτάται από τον ειδικό κλάδο σπουδής. Πάντως ή πρακτική άσκησι που δίδεται στους ενδιαφερομένους είναι αρκετά ικανοποιητική, γιατί πρυτανεύει ή σκέψι, ότι πρέπει να εγκαταλείπουν το Κολλέγιό τους αρκετά κατατοπισμένοι στα προβλήματα που θα συναντήσουν στην αίθουσα της διδασκαλίας.

4) Μία άλλη αρχή, που τηρείται κατά την σύνταξι των Αναλυτικών Προγραμμάτων και εφαρμόζεται με συνέπεια στην πράξι, αφορά την εξειδίκευσι των σπουδαστών. Θεωρείται μεγάλο κέρδος για την Α) βάθμιο και Β) βάθμιο Έκπαιδευσι να υπάρχουν εκπαιδευτικοί εξειδικευμένοι σε ένα ή περισσότερους κλάδους της επιστήμης. Η εξειδίκευσι έρχεται να ικανοποιήση τις ειδικές κλίσεις και τα ιδιαίτερα πνευματικά μας διαφέροντα, αποτελεί δε ταυτόχρονα χαρακτηριστικό γνώρισμα κάθε πραγματικού επιστήμονος. Η αλήθεια αυτή ώδήγησε τους αρμοδίους στην αναδιάρθρωσι του Αναλυτικού Προγράμματος και του κύκλου σπουδών για το Δίπλωμα διδασκάλων Α) βαθμίου Έκπαιδευσεως κατά τέτοιο τρόπο που να καθιστά δυνατή την εξειδίκευσι τους σε κάποιο κλάδο της επιστήμης, άσχετα αν θα τον διδάξουν ποτέ ή όχι. Στην άναλυσι του σχετικού Αναλυτικού Προγράμματος θα επανέλθω με στο σημείο αυτό, λόγω της σπουδαιότητός του. Εκείνο μόνο που θα ήθελα να σημειώσω εδώ είναι ότι έχουν γίνει πολλές και σοβαρές προτάσεις, από ειδικές Επιτροπές και Πανεπιστημιακούς διδασκάλους, ή τέτοια εξειδίκευσι να γίνεται σε επίπεδο πανεπιστημιακό και να αποτελή τη βάση για την συνέχισι της φοιτήσεως στο Πανεπιστήμιο και την απόκτησι ύστερα από συμπληρωματικές σπουδές και Πτυχίου πανεπιστημιακού, που θα επιτρέπη στους ενδιαφερομένους να κινούνται άνετα στο χώρο της Α) βαθμίου και Β) βαθμίου Έκπαιδευσεως και να είναι ισότιμοι προς τους συναδέλφους των, που έχουν κάνει αρχικά πανεπιστημιακές σπουδές, σε ζητήματα που άφορουν την εκπαιδευτική τους σταδιοδρομία. Τυχαία παραβρέθηκα σε μία τέτοια συζήτησι μεταξύ του καθηγητού μου της Παιδαγωγικής στη Σχολή Παιδαγωγικής του Πανεπιστημίου του Dundee και του Υποδιευθυντού του Παιδαγωγικού Κολλεγίου της ίδιας πόλεως, στην οποία ο καθηγητής κ. J.W.L. Adams παρουσιάζοταν θιασώτης της ιδέας αυτής. Είναι πραγματικά συγκινητικό να βλέπη κανείς καθηγητάς Πανεπιστημίου να δείχνουν τόση κατανόησι και τέτοια εκτίμησι προς την εργασία που γίνεται στα Παιδαγωγικά τους Κολλέγια. Και δεν άμφιδάλλω ότι και στην δική μας Πατρίδα θα βρίσκωνται τέτοιοι φωτισμένοι πανεπιστημιακοί διδασκαλοι, που εκτιμούν και θα εκτιμήσουν ακόμη περισσότερο στο έγγυς μέλλον την εργασία που γίνεται στις Παιδαγωγικές μας Άκαδημίες, ύστερα μάλιστα από την καθιέρωσι του τριετούς κύκλου σπουδών σε αυτές και το ανέβασμα της στάθμης των σπουδών.

Τέλος κάτι που αξίζει να προσεχθή ιδιαίτερα είναι ή εισαγωγή στα διάφορα Αναλυτικά Προγράμματα του μαθήματος της Κοινωνιολογίας — των κοινωνικών γενικά σπουδών. Άλλά για την καινοτομία αυτή θα έχωμε την εύκαιρία να μιλήσωμε παρακάτω.

Άπό τα ποικίλα Αναλυτικά Προγράμματα, αν και παρουσιάζουν αρκετό δια-

φέρον, θά περιορισθῶ κατ' ἀνάγκην στό νά παραθέσω τό Πρόγραμμα τοῦ κύκλου σπουδῶν πού ὀδηγεῖ στόν λήψι Διπλώματος ἐκπαιδευτικοῦ Α) βαθμοῦ Ἐκπαίδευσως, ἐπειδή ἀνάγεται στόν εἰδικό σκοπό τῆς μελέτης μου αὐτῆς.

Ἐκπαιδευτικὸ Πρόγραμμα γιά τό Δίπλωμα ἐκπαιδευτικοῦ Α) βαθμοῦ Ἐκπαίδευσως

Θά ἀρχίσω μέ τό Ἐκπαιδευτικὸ Πρόγραμμα τοῦ Κολλεγίου τοῦ Dundee καί τά ἔτη σπουδῶν:

Α' ἔτος σπουδῶν: Κατ' αὐτό διδάσκονται τά παρακάτω μαθήματα: 1) Ὀρθοσκευτικά, 2) Διδακτική, 3) Ἀγγλική γλῶσσα (μητρική), 4) Γεωγραφία, 5) Ἀριθμητική, 6) Καλές Τέχνες, 7) Χειροτεχνία, 8) Κέντημα — ράψιμο — πλεκτική, 9) Μουσική, 10) Γυμναστική, 11) Ἀγωγή τοῦ Λόγου καί 12) Σχολική Ὑγιεινή, πού ἀπό τό προσεχές Ἀκαδημ. ἔτος θά διδάσκεται στό Β' τάξι, ὅπως γίνεται στό ἄλλα Παιδαγωγικά Κολλέγια. Οἱ ὥρες διδασκαλίας τῶν παραπάνω μαθημάτων εἶναι 22. Ἐπί πλέον τό Πρόγραμμα περιλαμβάνει 4 ὥρες γιά τήν παρακολούθησι σχολείων (καί δοκιμαστικές διδασκαλίες) καί 5 ὥρες γιά μελέτη μέσα στό Κολλέγιο καί ἐπισκέψεις. Ἡ ἀρχή νά μή ἐπιβαρύνεται τό Πρόγραμμα μέ πολλές ὥρες θεωρητικῆς διδασκαλίας τηρεῖται ἐδῶ καί μάλιστα σέ μεγάλο βαθμό. Ἡ παρακολούθησι τῶν σχολείων δέν περιορίζεται μόνον στόν ἀκρόασι τῶν δῶν συμβαίνουσι στόν αἴθουσα διδασκαλίας. Στά φροντιστηριακά μαθήματα πού ἐπακολουθοῦν γίνονται πολλές συζητήσεις πάνω σέ ὅ,τι βλέπουσι τήν αἴθουσα τῆς διδασκαλίας, δημιουργοῦνται προβλήματα, συνειδητοποιοῦνται οἱ δυσκολίες πού παρουσιάζει ἡ διδασκαλία καί πρὸς τό τρίτο τρίμηνο μερικές σπουδάστριες ἐνθαρρύνονται στόν ἀνάληψι δοκιμαστικῶν διδασκαλιῶν, λίγων βέβαια κατὰ τό πρῶτο ἔτος σπουδῶν. Οἱ παρακολουθήσεις δέν γίνονται μόνον στό Πειραματικὸ Σχολεῖο τοῦ Κολλεγίου, ἀλλὰ καί σέ πολλά ἄλλα σχολεῖα καί μάλιστα διαφόρων τύπων — γιά ὁμαλά καί μή παιδιὰ — γιά νά ἐνημερωθοῦν πάνω τήν ἐργασία τους καί νά μποροῦν νά συζητοῦν πάνω σέ πραγματικῆς περιπτώσεις πού συναντοῦν. Ἀπό τό πρόγραμμα τοῦ Α' ἔτους φαίνεται ἀκόμη ὅτι καταβάλλεται προσπάθεια γιά τήν διεύρυνσι τῶν γενικῶν — ἐγκυκλοπαιδικῶν γνώσεων τῶν σπουδαστῶν σέ ἐπίπεδο πάντοτε μεταγυμνασιακό καί ἀπό προσωπικό διαλεγμένο καί ἄρτια ἐξειδικευμένο.

Β' ἔτος σπουδῶν: Κατ' αὐτό διδάσκονται μαθήματα ὑποχρεωτικά γιά ὅλους καί μαθήματα τῆς ἐκλογῆς τοῦ σπουδαστοῦ. Τά ὑποχρεωτικά μαθήματα εἶναι: 1) Διδακτική, 2) Παιδαγωγικά - Ψυχολογία, 3) Ἐποπτικά μέσα διδασκαλίας, 4) Ἀγγλική γλῶσσα καί φιλολογία, 5) Ἱστορία, 6) Φυσικῆς Ἐπιστῆμες (Φυσική — Χημεία), 7) Γυμναστική. Ἀπό τά παρακάτω 4 μαθήματα: 1) Καλές Τέχνες, 2) Χειροτεχνία, 3) Κέντημα — ραπτική — πλεκτική καί 4) Μουσική οἱ σπουδάστριες ἔχουσι τό δικαίωμα ἐκλογῆς δύο μαθημάτων, πού παρακολουθοῦν ὑποχρεωτικά. Παρατηροῦμε ἐδῶ τήν πρώτη, περιορισμένη κάπως, προσπάθεια γιά ἐξειδίκευσι τῶν σπουδαστριῶν. Ἡ παραπέρα ἐξειδίκευσι θά γίνῃ στό Γ' ἔτος σπουδῶν.

Καί στό Β' ἔτος σπουδῶν οἱ ὥρες θεωρητικῆς διδασκαλίας εἶναι περιορισμένες (18 στό ὑποχρεωτικά μαθήματα καί στό 2 κατ' ἐπιλογή), σέ ὄφελος τῆς ἀτομικῆς μελέτης, πού γίνεται τώρα πιδ αἰσθητή μέ τήν ὑποχρέωσι τῶν σπουδαστῶν νά παρουσιάσουσι μερικές σοβαρές ἐργασίες, ἄλλες κατὰ παραγγελία καί ἄλλες τῆς προτιμῆσεώς των. Γιά δοκιμαστικές διδασκαλίες διατίθεται κατὰ τό ἔτος τοῦτο περισσότερος χρόνος. Δύο φορές διακόπτονται τά μαθήματα κατὰ διαστήματα τῶν τριῶν ἐβδομάδων, ὅποτε οἱ σπουδάστριες πηγαίνουσι γιά ἀσκήσι στό σχολεῖα τῆς πόλεως καί τῆς περιοχῆς τοῦ Κολλεγίου. Καταβάλλεται προσπάθεια ἀπό μέρος τοῦ Κολλεγίου νά ὑπάρχη συνεργασία μέ τοὺς Ἐπιθεωρητάς καί περισσότερο μέ τοὺς Διευθυτάς τῶν σχολείων τῆς περιοχῆς τοῦ Κολλεγίου, ὥστε ἡ ἀσκήσι τῶν σπουδα-

στριών να έχη θετικά αποτελέσματα. Παρά ταύτα, όπως μου είπαν οι συνάδελφοι των Κολλεγίων, δεν μπορούν να επιτύχουν το ένιαίο μέτρο κρίσεως, γιατί όλοι οι εκπαιδευτικοί δεν είναι εξ ίσου καλά καταρτισμένοι, ώστε να οδηγούν όρθα τις σπουδάστριες. Εύχης έργο θα ήταν να υπήρχαν περισσότεροι καθηγηταί Διδακτικής, αλλά τουτό δεν είναι δυνατό για λόγους οικονομικούς. Τα μειονεκτήματα όμως αυτά αντισταθμίζονται με τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει ο τρόπος αυτός πρακτικής άσκήσεως των μελλόντων εκπαιδευτικών γενικά. Μερικοί παιδαγωγοί πιστεύουν ότι θα έπρεπε ή πρακτική άσκησι να γίνεται σε Πρότυπα υπό την άμεση καθοδήγησι των ιδίων, όπως ακριβώς γίνεται σε μάς, ενώ άλλοι βρίσκουν το σύστημα της άσκήσεως έξω από τα Κολλέγια εξ ίσου ίκανοποιητικό, γιατί προσαρμόζει τις μέλλουσες διδασκαλίες Α) βαθμίου Έκπαιδεύσεως στην πραγματικότητα που τις περιμένει. Τα Πρότυπα, λένε, πρέπει να χρησιμοποιούνται περισσότερο για πειραματισμούς και λιγώτερο για την πρακτική άσκησι των σπουδαστριών και των σπουδαστών.

Έκτός από τις 6 εβδομάδες που διατίθενται για την πρακτική άσκησι δύο ακόμη εβδομάδες αφιερώνονται στη μελέτη ώρισμένης περιοχής από γεωγραφικής, ιστορικής, φυσιογνωσιατικής κλπ. απόψεως (Field Studies). Οι σπουδάστριες μένουν σε ξενώνες και έχουν την εύκαιρία εκτός από τις σπουδές αυτές να ζήσουν και μια πλούσια σε εμπειρίες κοινωνική ζωή. Τονίζω τουτό, γιατί από την Διεύθυνσι των Κολλεγίων δίδεται μεγάλη σημασία και στην ανάπτυξι της κοινωνικότητας των σπουδαστριών, ιδιότητας που πρέπει να διακρίνη κάθε εκπαιδευτικό. Συνεχίζονται και στο Β' έτος οι επισκέψεις και ή μελέτη στη Βιβλιοθήκη του Κολλέγιου σε τακτές ώρες.

Γ' έτος σπουδών: Κατ' αυτό διδάσκονται τα παρακάτω μαθήματα, που υποχρεωτικά παρακολουθούν όλες οι σπουδάστριες: 1) Διδακτική, 2) Παιδαγωγικά και Ψυχολογία, 3) Σύγχρονες σπουδές (Contemporary Studies), 4) Έθνικοί Λαϊκοί Χοροί, 5) Μελέτη στη Βιβλιοθήκη και επισκέψεις. Τα άλλα διδασκόμενα μαθήματα χωρίζονται σε δυο ομάδες και οι σπουδάστριες καλούνται να παρακολουθήσουν ένα μάθημα της άρεσκείας των από κάθε ομάδα. Για τη σπουδή του καθενός από τα δύο αυτά μαθήματα διατίθενται από 5 ώρες την εβδομάδα, δηλ. συνολικά 10 ώρες. Πρόκειται περί των κλάδων εξειδικεύσεως. Η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει. 1) Άγγλική γλώσσα και φιλολογία, 2) Στοιχεία Οικονομικής, 3) Σύγχρονες ξένες γλώσσες, 4) Θρησκευτικά, 5) Ιστορία, 6) Γεωγραφία, 7) Φυσικές επιστήμες και 8) Μαθηματικά. Τα μαθήματα της δευτέρας ομάδος είναι: 1) Καλές τέχνες και Χειροτεχνία, 2) Κέντημα — ραπτική, πλεκτική, 3) Μουσική — Ώδική, 4) Άγωγή του Λόγου και Γυμναστική — Υγιεινή. Όπως στο Β' έτος έτσι και στο Γ' μερικές εβδομάδες (7 για πρακτικές άσκήσεις και 3 για άλλες δράσεις) διατίθενται στη διάρκεια των τριών τριμήνων, κατά το σύστημα που περιγράψαμε όταν κάμαμε λόγο για το Β' έτος σπουδών.

Άξιο σημειώσεως είναι ότι και στο Γ' έτος οι ώρες θεωρητικής διδασκαλίας είναι περιορισμένες σε 20. Από τις ώρες αυτές οι 7 διατίθενται για τη διδασκαλία Παιδαγωγικών μαθημάτων (Διδακτικής, Ψυχολογίας και Παιδαγωγικής) και 10 για την εξειδίκευσι των σπουδαστριών. Ο μικρός αριθμός των διδασκομένων στο Γ' έτος μαθημάτων και το θέμα της εξειδικεύσεως είναι που προκαλούν τώρα το διαφέρον μας. Όλα τα διδασκόμενα μαθήματα — μαζί με το μάθημα των Έθνικών Λαϊκών χορών είναι επτά. Γίνεται άμέσως αντιληπτό από τα στοιχεία που παραθέτομε, ότι οι σπουδές του Γ' έτους πλησιάζουν πολύ τις πανεπιστημιακές σπουδές, όπου οι σπουδασταί άφοσιώνονται στη μελέτη λίγων κλάδων της επιστήμης και έχουν έτσι τη δυνατότητα να έμβαθύνουν σε αυτούς. Η εξειδίκευσι των σπουδαστριών ενθαρρύνεται πολύ τα τελευταία χρόνια για τους λόγους που αναφέραμε παραπάνω και για το λόγο ότι αρχίζει σιγά—σιγά να επικρατή ή άποψι, ότι και

οί μαθηταί τοῦ δημοτικοῦ σχολείου — τῶν ἀνωτέρων κυρίως τάξεων — πρέπει νά ὠφελοῦνται ἀπό τίς εἰδικές γνώσεις τῶν διδασκάλων τους, τόσο στά μαθήματα τῶν δεξιότητων ὅσο καί στά ἄλλα μαθήματα.

Γιά τήν πληρέστερη ἐνημέρωσι τοῦ ἀναγνώστη παραθέτω πῶς κάτω καί συνοπτικά τὸ Ὁρολόγιό Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων πού διδάσκονται ἐφέτος στό Παιδαγωγικὸ Κολλέγιό τοῦ Dundee στίς σπουδάστριες πού ἐργάζονται γιά τὸ Δίπλωμα Διδασκαλίας Α) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως:

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Μάθημα	Α' ἔτος	Β' ἔτος	Γ' ἔτος	
1. Διδακτική (Μέθοδοι)	2	2	2	
2. Παιδαγωγικά — Ψυχολογία	—	2	5	
3. Ἐποπτικά μέσα διδασκαλίας	—	1	—	
4. Σύγχρονες Σπουδές	—	—	3	
5. Ἐθνικοὶ Λαϊκοὶ Χοροὶ	—	—	1	
6. Ἀγγλικὴ γλῶσσα καὶ Λογοτεχνία	2	2	5	} Τὸ ἓνα μονάχα ἀπὸ τὰ μαθήματα αὐτά.
7. Θρησκευτικά	2	—	5	
8. Ἱστορία	—	2	5	
9. Γεωγραφία	2	—	5	
10. Ἀριθμητικὴ — Μαθηματικά	2	—	5	
11. Φυσ. Ἐπιστήμες (Φυσικὴ — Χημεία)	—	4	5	
12. Στοιχεῖα Οἰκονομικῆς	—	—	5	
13. Σύγχρονες Ξένες Γλῶσσες	—	—	5	
14. Σχολικὴ Ὑγιεινὴ	1	—	—	
15. Γυμναστικὴ	2	1	5	
16. Καλὲς Τέχνες	2	2	5	
17. Χειροτεχνία	2	2	5	
18. Κέντημα — ραπτικὴ — πλεκτικὴ	2	2	5	
19. Μουσικὴ	2	2	5	
20. Ἀγωγή τοῦ Λόγου (Ὡς ἐξειδίκευσι περιλαμβάνει καὶ διδασκαλίαν δράματος)	1	—	5	
21. Μελέτη — Ἐπισκέψεις	5	10	9	
22. Πρακτικαὶ ἀσκήσεις	4	6 ἐβδ.	7 ἐβδ.	
Σύνολο ὥρῶν διδασκαλίας	31	32	30	

Πρὶν προχωρήσω θὰ ἤθελα νά κάμω μερικές συμπληρωματικὲς παρατηρήσεις πάνω στό Ἀναλυτικὸ Πρόγραμμα πού ἐξετάζομε. Ὅπως παρατηρεῖ καὶ ὁ ἀναγνώστης τὰ Παιδαγωγικὰ μαθήματα σπουδάζονται θεωρητικὰ στό Β' καὶ περισσότερο στό Γ' ἔτος σπουδῶν. Σὲ σχετικὴ μου ἐρώτησι πῆρα τὴν ἀπάντησι ὅτι αὐτὸ γίνεται γιὰ τὴν πείρα ἔδειξε ὅτι ἡ ὠφέλεια ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῶν σπουδαίων αὐτῶν μαθημάτων εἶναι μεγαλύτερη ὅταν οἱ σπουδάστριες ἔχουν ἐπαρκῆ ἐμπειρία πάνω στά θέματα πού ὑπόβαθρό τους εἶναι ἡ Θεωρία τῆς Ἀγωγῆς καὶ τῆς Ψυχολογίας. Διαφορετικὰ καὶ ἡ διδασκαλία εἶναι ἀφηρημένη καὶ ἡ μάθησι μηχανικὴ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποστήθισι τοῦ περιεχομένου τῶν ἐγχειριδίων ἢ τῶν παραδόσεων τῶν καθηγητῶν τους. Ἐνα δεύτερο σημεῖο στό ὁποῖο στρέφεται ἡ προσοχὴ τοῦ ἀναγνώστη εἶναι τὸ πλῆθος τῶν διαφόρων μαθημάτων (κλάδων), πού διδάσκονται στό πρῶτο κυρίως ἔτος σπουδῶν. Ἐχει διαπιστωθῆ στὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ, ὅτι οἱ γυμνασιακὲς σπουδὲς δὲν ἔχουν δώσει τὴν εὐκαιρίαν ἀφομοιώσεως ὀρισμένων βασικῶν γνώσεων, ἀ-

παραιτήτων ἐν τούτοις γιὰ τὸν χαρακτηρισμὸ ἐνὸς ἀνθρώπου ὡς ἐγκυκλοπαιδικὰ μορφωμένου. Ἰδιαίτερα ἰσχύει τούτο γιὰ τίς μέλλουσες διδασκάλισσες. Τὰ μαθήματα λοιπὸν γενικῆς μορφώσεως ἐξυπηρετοῦν κατ' ἀρχὴν καὶ αὐτὸ τὸ σκοπὸ διδασκόμενα στὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια. Ἐκτὸς τούτου ὁμοίως — καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ θέλω νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴ τοῦ ἀναγνώστη — διδάσκονται καὶ μαθήματα, ποὺ ἀναφέρονται στὴ διδακτέα ὕλη τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, καὶ κυρίως τῶν θεμάτων ποὺ παρουσιάζουν εἰδικές δυσκολίες, μεθοδολογικὲς ἢ ἄλλες. Μέσα στίς ὥρες τῆς διδασκαλίας τῶν μαθημάτων αὐτῶν π.χ. τῆς Γεωγραφίας ἢ τῆς Ἱστορίας περιλαμβάνονται καὶ ὥρες παρακολουθήσεως ὑποδειγματικῶν καὶ ἄλλων διδασκαλιῶν στὸ Πρότυπο τοῦ Κολλεγίου στὰ μαθήματα αὐτὰ ποὺ γίνονται εἴτε ἀπὸ τοὺς καθηγητὰς κάθε εἰδικοῦ κλάδου, ποὺ διδάσκουν στίς σπουδάστριες, εἴτε καὶ ἀπὸ τοὺς διδασκάλους τῶν τάξεων. Σὲ ἄλλες ὥρες πάλι, ποὺ προβλέπει τὸ Ὁρολόγιον Πρόγραμμα γίνονται συζητήσεις καὶ κριτικὴ τῶν διδασκαλιῶν αὐτῶν. Τώρα τελευταῖα τὰ Κολλέγια ἔχουν ἐφοδιασθῆ με ἐσωτερικὸ δίκτυο τηλεοράσεως, χάρις στὸ ὁποῖο εἶναι δυνατὴ ἢ παρακολουθῆσι τῶν ὑποδειγματικῶν διδασκαλιῶν ἀπὸ τίς συσκευὲς τηλεοράσεως, χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη οἱ σπουδάστριες νὰ θρῖσκωνται στὴν αἴθουσα τῆς διδασκαλίας. Τὰ πλεονεκτήματα τοῦ συστήματος αὐτοῦ εἶναι φανερά, ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται νὰ τὰ ἀναλύσωμε ἐδῶ. Γίνεται φανερὸ ἀπὸ τὰ παραπάνω ὅτι οἱ ὥρες διδασκαλίας ποὺ ἀναγράφονται στὸ Ὁρολόγιον Πρόγραμμα γιὰ τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ μαθήματα δὲν ἀφοροῦν μόνο τῇ θεωρητικῇ διδασκαλίᾳ τῶν μαθημάτων καὶ τῇ μετὰδοσι γνώσεων, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰδικὴ διδακτικὴ τοῦ μαθήματος. Τοῦτο με ἄλλες λέξεις σημαίνει ὅτι οἱ ὥρες τοῦ μαθήματος τῆς Διδακτικῆς εἶναι πολὺ περισσότερες ἀπὸ τίς 2 ποὺ ἀναγράφονται στὸ Πρόγραμμα τοῦ Α' καὶ τοῦ Β' ἔτους σπουδῶν.

Μιὰ τρίτη παρατήρησί μου ἀναφέρεται στὸ χωρισμὸ τῶν τάξεων σὲ τμήματα. Ὅπως γράφω καὶ στὴν ἀρχὴ τῆς μελέτης μου καταβάλλεται διαρκῶς καὶ μεγαλύτερη προσπάθεια ὥστε ἡ διδασκαλία νὰ γίνεταί σὲ τμήματα με μικρὸ ἀριθμὸ σπουδαστῶν καὶ σπουδαστριῶν σὲ ὅσο περισσότερα μαθήματα εἶναι τούτο δυνατό. Ἔτσι ἄλλα μαθήματα γίνονται σὲ ὁλόκληρη τὴν τάξι (lectures) καὶ ἄλλα σὲ μικρότερες ομάδες, ποὺ διευκολύνουν τὴ συζήτησι καὶ τὴν ἐπίλυσι τυχόν ἀποριῶν. Τὸ σύστημα τούτο ἔχει υἱοθετηθῆ ἀπὸ τὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια. Σὰν παράδειγμα ἀναφέρω τί γίνεται στὸ Κολλέγιο τοῦ Dundee. Στὸ Α' ἔτος φοιτοῦν 220 σπουδάστριες, στὸ Β' ἔτος 212 καὶ στὸ Γ' ἔτος 212. Σὲ κάθε τάξι ὑπάρχουν 10 τμήματα. Στὸ Α' κάθε τμήμα ἔχει ἀπὸ 21 σπουδάστριες. Στὸ Β' ἔτος 3 τμήματα ἔχουν ἀπὸ 20 σπουδάστριες, 4 τμήματα ἀπὸ 21 καὶ τὰ ἄλλα 3 ἀπὸ 22 σπουδάστριες. Στὸ Γ' ἔτος, ὅπου γίνεται προχωρημένη ἐξειδίκευσι ὁ ἀριθμὸς τῶν σπουδαστριῶν κατὰ τμήμα ποικίλει περισσότερο: 1 τμήμα ἔχει 15 σπουδάστριες, 1 τμήμα 19 σπουδάστριες, 3 τμήματα ἀπὸ 20 σπουδάστριες, 1 τμήμα 21 σπουδάστριες, 1 τμήμα 23, 2 τμήματα ἀπὸ 24 καὶ τὸ τελευταῖο 25 σπουδάστριες. Ἀλλὰ φυσικὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι δυνατὰ χάρις στίς ἐπαρκεῖς διδακτηριακὲς τοὺς ἐγκαταστάσεις, ποὺ ἐπιτρέπουν τὸν διαχωρισμὸ τῆς κάθε τάξεως σὲ 10 τμήματα. Δὲν θὰ συζητήσω ἐδῶ τὸ διδακτηριακὸ πρόβλημα, γιὰτὶ ἀποτελεῖ ἄλλο ζήτημα, ποὺ θέλει διεξοδικὴ ἀνάπτυξι, ἀλλὰ θὰ ἤθελα νὰ πῶ ἐδῶ, ὅτι γίνονται πολλὲς προσπάθειες γιὰ τὴν ἀκόμη μεγαλύτερη ἐπέκτασι τῶν κτηρίων, ὥστε ἡ κατάρτισι τῶν σπουδαστῶν καὶ σπουδαστριῶν νὰ μὴ ἐμποδίζεται ἀπὸ τέτοιους παράγοντας. Στὸ Παιδαγωγικὸ Κολλέγιο τοῦ Dundee τὸ κτηριακὸ συγκρότημα μέσα σὲ 8 χρόνια, ποὺ εἶχα νὰ τὸ ἐπισκεφθῶ ὑπερδιπλασιάστηκε, με τὴν προσθήκη ἐκσυγχρονισμένων πολυορόφων κτηρίων. Μόνον γιὰ τὴ διδασκαλία τῶν τεχνικῶν μαθημάτων ὑπάρχουν πάνω ἀπὸ 8 τεράστιες καὶ ἄρτια ἐξοπλισμένες αἴθουσες. Καὶ νὰ σκεφθῆ κανεὶς ὅτι οἱ Διευθύνοντες τὸ Κολλέγιο δὲν εἶναι καθόλου εὐχαριστημένοι, γιὰτὶ θρῖσκουν τίς αἴθουσες γιὰ τὴ διδασκαλία τῶν τεχνικῶν μαθημάτων ἀνεπαρκεῖς!...

Ἐνάλογο εἶναι καὶ τὸ ἀντίστοιχο. Ἀναλυτικὸ Πρόγραμμα τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House (Ἐδιμβούργο), ὥστε νὰ μὴν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ παραθέσωμε ἐδῶ διεξοδικά. Μόνο μερικὲς συμπληρωματικὲς πληροφορίες θὰ ἤθελα νὰ δώσω γιὰ νὰ καταδειχθῇ ὅτι ἀπὸ Κολλέγιο σὲ Κολλέγιο θρῖσκομε μερικὲς διαφορὰς ποὺ ὅμως δὲν ἐπισκιάζουν τὴν προσπάθεια τῆς ὁμοιομορφίας στὰ Προγράμματα σπουδῶν, στίς ὥρες διδασκαλίας τῶν διαφόρων μαθημάτων καὶ στὸ σύστημα διαχωρισμοῦ τῶν τάξεων σὲ τμήματα, σὲ ὄφελος τῆς διαλογικῆς μορφῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐξατομικευμένης διδασκαλίας ἀκόμη. Τὸ Moray House δέχεται κάπως μεγαλύτερο ἀριθμὸ σπουδαστριῶν γιὰ τὸ Δίπλωμα διδασκαλίας Α) βαθμοῦ Ἐκπαιδευσεως. Κάθε ἔτος ἔχει δύο τάξεις (Χ καὶ Ψ) καὶ ἡ κάθε τάξι χωρίζεται σὲ 2 τμήματα καὶ αὐτὰ πάλι μὲ τὴ σειρά τους σὲ ομάδες, ἀνάλογα μὲ τὸ μάθημα καὶ τὸν σκοπὸ ποὺ ἐπιδιώκεται. Ἔτσι, γιὰ νὰ πάρωμε ἓνα παράδειγμα ἡ Αχ τάξι (τοῦ Α' ἔτους σπουδῶν) τοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House παρακολουθεῖ ἄλλα μαθήματα ὡς σύνολο καὶ ἄλλα κατὰ τμήματα ἢ καὶ μικρότερες ομάδες. Τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας π.χ. διδάσκεται στὰ Τμήματα 1 καὶ 11 ἀπὸ δύο ὥρες καὶ στίς ομάδες (α), (β) καὶ (γ) τοῦ κάθε τμήματος φροντιστηριακῶς ἄλλες δύο φορές τὴν ἐβδομάδα. Τὸ μάθημα τῆς Ἀγγλικῆς διδάσκεται 2 φορές τὴν ἐβδομάδα σὲ ὁλόκληρη τὴν Αχ τάξι καὶ 2 ὥρες φροντιστηριακῶς (σὲ 4 ομάδες) κ.ο.κ.

Ὡς πρὸς τὰ διδασκόμενα μαθήματα θεωρῶ σκόπιμο νὰ τὰ ἀριθμήσω ἐδῶ κατὰ ἔτη σπουδῶν:

Α' ἔτος Σπουδῶν: 1) Διδακτικὴ, 2) Ἀγγλικά, 3) Καλὲς Τέχνες, 4) Γεωγραφία, 5) Ἀριθμητικὴ, 6) Μαθηματικά, 7) Γυμναστικὴ, 8) Ἀγωγή τοῦ Λόγου, 9) Φυσικὲς Ἐπιστῆμες, 10) Μουσικὴ, 11) Γαλλικά καὶ 12) Σύγχρονα προβλήματα.

Ἐνα ἀπὸ τὰ ἀπογεύματα (Τρίτη) διατίθεται γιὰ ἀθλοπαιδιὰς καὶ ἄλλες δράσεις χάρις ἀναψυχῆς. Τὰ μαθηματικὰ διδάσκονται μόνο στὴν Αχ τάξι. Ἡ τάξι Αψ ἀντὶ τῶν Μαθηματικῶν κάνει περισσότερὴ Γεωγραφία. Ὑπάρχουν καὶ ὥρες παρακολουθήσεως στὸ Πρότυπο καὶ ἄλλα σχολεῖα, καθὼς καὶ ὥρες γιὰ ἐπισκέψεις καὶ μελέτη μέσα στὸ Κολλέγιο στίς κενὲς ὥρες τοῦ ἐβδομαδιαίου Ὁρολογίου Προγράμματος.

Β' ἔτος σπουδῶν: 1) Διδακτικὴ, 2) Ψυχολογία, 3) Ἱστορία, 4) Φυσικὲς Ἐπιστῆμες, 5) Θρησκευτικά, 6) Ἀριθμητικὴ, 7) Ἀγωγή τοῦ Λόγου, 8) Χειροτεχνία, 9) Κέντημα - ραπτικὴ - πλεκτικὴ, 10) Γυμναστικὴ, 11) Σχολικὴ Ὑγιεινὴ, 12) Μουσικὴ (Ὁδική), 13) Ὁρες γιὰ τὴν παρακολούθησι διδασκαλιῶν στὸ Πρότυπο κ.ἄ. σχολεῖα, γιὰ ἐπισκέψεις καὶ 14) ἓνα ἀπόγευμα (Τετάρτη) γιὰ ἀθλοπαιδιὰς καὶ ἄλλες ψυχαγωγικὲς δράσεις. Γιὰ τὴν πρακτικὴ ἀσκησι τῶν σπουδαστριῶν διατίθεται ὁ αὐτὸς περίπου χρόνος μὲ ἐκεῖνο τοῦ Κολλεγίου τοῦ Dundee. Ἡ τάξι Βψ κάνει καὶ Γαλλικά.

Γ' ἔτος σπουδῶν: 1) Διδακτικὴ, 2) Παιδαγωγικά, 3) Ψυχολογία, 4) Ἀριθμητικὴ, 5) Μουσικὴ - Ὁδική, 6) Ἀγγλικὴ γλῶσσα καὶ Λογοτεχνία, 7) Γυμναστικὴ, 8) Χειροτεχνία, 9) Καλὲς Τέχνες, 10) Κέντημα κλπ., 11) Γερμανικά (μόνο ἡ τάξι Γχ. Ἡ ἐξειδίκευσι γίνεται σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ παρακάτω μαθήματα ἐπὶ 5 ὥρες τὴν ἐβδομάδα: 1) Μαθηματικά, 2) Θρησκευτικά, 3) Ἀγγλικά, 4) Ἑλληνικά, 5) Ἀγωγή τοῦ Λόγου, 6) Φυσικὲς Ἐπιστῆμες, 7) Ἱστορία, 8) Σχολικὴ Ὑγιεινὴ, 9) Γεωγραφία, 10) Γαλλικά, 11) Γερμανικά, 12) Στοιχεῖα Οἰκονομικῆς, 13) Κοινωνιολογία, 14) Ἀγροτικὲς Σπουδές, 15) Μουσικὴ, 16) Καλὲς Τέχνες, 17) Χειροτεχνία, 18) Κέντημα — ραπτικὴ — πλεκτικὴ, 19) Ἐθνικοὶ Λαϊκοὶ Χοροί, 20) Ψυχολογία καὶ 21) Παιδαγωγικά. Ἡ πρακτικὴ ἀσκησι τῶν σπουδαστῶν συνεχίζεται μὲ τὸ ἴδιο σύστημα ὅπως καὶ στὸ Κολλέγιο τοῦ Dundee σὲ 2 περιόδους τῶν 3 ἐβδομάδων ἢ καθε μιά.

Ἀπὸ τὴν σύγκρισι τῶν δύο Ἀναλυτικῶν Προγραμμάτων βλέπομε ὅτι μερικὰ

μαθήματα που στο ένα Κολλέγιο διδάσκονται κατά το Α' έτος στο άλλο διδάσκονται κατά το Β' έτος. Ίδιαίτερα πρέπει να σημειωθεί ότι τα Παιδαγωγικά μαθήματα γενικώς στο Κολλέγιο του Moray House διδάσκονται το 3 τρίμηνο του Α' έτους (1 ώρα την εβδομάδα) και έπειτα στο Γ' έτος επί 3 έως 4 ώρες την εβδομάδα. Στο Πρόγραμμα του Dundee αναφέρεται ότι στο Β' έτος διδάσκονται Παιδαγωγικά και Ψυχολογία 2 ώρες. Στο Πρόγραμμα του Moray House επίσης αναγράφονται 2 ώρες, αλλά διδάσκεται μόνο Ψυχολογία. Στο Γ' έτος πάλι στο Κολλέγιο του Dundee διδάσκονται Παιδαγωγικά και Ψυχολογικά 5 ώρες την εβδομάδα, ενώ στο Κολλέγιο του Moray House 7 έως 8 ώρες την εβδομάδα. Συνολικά δηλ. στο Κολλέγιο του Moray House διδάσκονται περισσότερες ώρες Παιδαγωγικά και Ψυχολογία, επί πλέον δέ παρέχεται και η δυνατότης εξειδικεύσεως στα δύο αυτά μαθήματα. Το μάθημα των Φυσικών Έπιστημών διδάσκεται και στα δύο Κολλέγια 4 συνολικά ώρες, μόνο που στο Κολλέγιο του Moray House η διδασκαλία του γίνεται και στην Α' και στην Β' τάξη από 2 ώρες σε κάθε τάξη. Και άλλες μικροδιαφορές μπορεί να παρατηρήσει κανείς συγκρίνοντας τα δύο Προγράμματα, αλλά βασικά οι διαφορές αυτές είναι λίγες και τείνουν με το πέρασμα των ετών να περιορισθούν περισσότερο. Όπως και σε άλλους τομείς έτσι και στα Παιδαγωγικά Κολλέγια γίνονται και πειραματισμοί για να διαπιστωθεί ποτέ κάθε μάθημα μπορεί να αποδώσει περισσότερα και επί πόσες ώρες πρέπει να διδάσκεται. Στους πειραματισμούς αυτούς που συνεχίζονται ακόμη όφείλονται και μερικές από τις διαφορές στα Αναλυτικά τους Προγράμματα, ενώ από το άλλο μέρος οι τοπικές συνθήκες, όπως είπα στην αρχή, ή παράδοσι κάθε Κολλεγίου και οι παρουσιαζόμενες ανάγκες θα επιβάλλουν πάντοτε και ώρισιμένες διαφοροποιήσεις στο Πρόγραμμα και τις ώρες διδασκαλίας των διαφόρων μαθημάτων.

Η εργασία στα διάφορα τμήματα ενός παιδαγωγικού Κολλεγίου

Η εργασία που γίνεται στα διάφορα Τμήματα ενός Παιδαγωγικού Κολλεγίου παρουσιάζει αρκετό διαφέρον και επειδή βοηθεί στο να σχηματίσει ο αναγνώστης μια πληρέστερη εικόνα των Παιδαγωγικών Κολλεγίων της Σκωτίας θα αφιερώσω στο θέμα αυτό μερικές σελίδες, παίρνοντας σαν παράδειγμα ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά Παιδαγωγικά Κολλέγια της Σκωτίας, το Κολλέγιο του Moray House που έχει γίνει από χρόνια τώρα το υπόδειγμα για την καλύτερη οργάνωσι και λειτουργία κ.ά. Παιδαγωγικών Κολλεγίων.

Στο Κολλέγιο του Moray House υπάρχουν Τμήματα διαφόρων κλάδων, που το καθένα το διευθύνει ο πιο άξιος καθηγητής στον τομέα της ειδικότητός του, περιστοιχιζόμενος από άξιους συναδέλφους του, κατωτέρους στην ιεραρχία. Τα Τμήματα αυτά είναι 1) Άγγλικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας, 2) Παιδαγωγικής, 3) Μεθόδων, 4) Ψυχολογίας, 5) Κοινωνικών Σπουδών, 6) Άγωγής του Λόγου, 7) Ιστορίας, 8) Γεωγραφίας, 9) Μαθηματικών, 10) Φυσικών Έπιστημών και Γεωπονίας, 11) Ξένων Γλωσσών, 12) Μουσικής, 13) Γυμναστικής, 14) Θρησκευτικών και 15) Καλών Τεχνών και Χειροτεχνίας. Παρά το διαφέρον που παρουσιάζει η εργασία σε όλα τα Τμήματα θα περιορισθώ σε μια σύντομη περιληπτική έκθεσι της εργασίας μερικώς από τα Τμήματα αυτά επιμένοντας περισσότερο μόνο σε ό,τι αφορά τα προγράμματα των μελλουσών διδασκαλισσών Α) βαθμίου Έκπαιδεύσεως, που ενδιαφέρουν την παρούσα μελέτη. Συγκεκριμένα θα αναφερθώ στα Τμήματα: 1) Παιδαγωγικής, 2) Ψυχολογίας, 3) Μεθόδων, 4) Άγγλικής, 5) Άγωγής του Λόγου και 6) Κοινωνικών Σπουδών.

Τμήμα παιδαγωγικής (Department of Education)

Στο Τμήμα τούτο εργάζονται 6 καθηγηταί, που είναι υπεύθυνοι για τη διδα-

σκαλία Παιδαγωγικῶν καὶ Ψυχολογικῶν μαθημάτων στοὺς σπουδαστὰς ὄλων τῶν προγραμμάτων σπουδῶν, εἴτε Δίπλωμα εἴτε πιστοποιητικὸ πρόκειται νὰ πάρουν. Σκοπὸς τῶν μαθημάτων αὐτῶν εἶναι ἡ ἐνθάρρυνσις τῶν σπουδαστῶν στὸ νὰ στοχάζωνται πάνω στὰ προβλήματα τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς διδασκαλίας, νὰ ἐξετάζουσι τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ἀσκοῦμε ἀγωγή καὶ νὰ θέτουσι ὑπὸ κριτικῆς ἐξέτασι κάθε ὑπόθεσι ἢ θεωρία, πού στηρίζει τὰ ἰσχύοντα ἢ καταρτιζόμενα σχέδια σχολικῆς ἐργασίας. Ὅλοι οἱ σπουδασταὶ καὶ σπουδάστριες παρακολουθοῦν σὲ βάθος καὶ πλάτος ἀνάλογο μὲ τὴν εἰδικότητά τους καὶ τὸ χρόνο φοιτήσεώς τους στὸ Κολλέγιο μαθήματα Ἱστορίας καὶ Φιλοσοφίας τῆς Ἀγωγῆς. Οἱ σπουδάστριες γιὰ τὸ Δίπλωμα διδασκαλίσσης Α) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως διδάσκονται λίγα μαθήματα συνοπτικὰ στὴ διάρκεια τοῦ Α' ἔτους καὶ σπουδάζουσι τοὺς κλάδους αὐτοὺς συστηματικὰ στὸ Γ' ἔτος, ὅπως εἶδαμε μιλῶντας γιὰ τὸ Ἀναλυτικὸ Πρόγραμμα τοῦ κύκλου τούτου. Μερικὰ ἀπὸ τὰ μαθήματα γίνονται σὲ ὁλόκληρὴν τὴν τάξιν ἐνῶ ἄλλα μὲ διαλογικὴ συζήτησιν σὲ μικρότερες ὁμάδες τῶν 20 ἢ καὶ τῶν 10 ἀτόμων. Ἡ ἐμπεριστατωμένη διδασκαλία καὶ μελέτη τῶν Παιδαγωγικῶν μαθημάτων ἀφίεται γιὰ τὸ Γ' ἔτος σπουδῶν, γιατί κοινὴ εἶναι σήμερα ἡ πεποίθησις στοὺς κύκλους τῶν παιδαγωγῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ὅτι τότε ὁ σπουδαστὴς καὶ περισσότερο ὄριμος εἶναι γιὰ συζήτησιν καὶ ἐμπειρία ἀρκετὴ ἔχει ἀποκτήσει ἀπὸ τὴν ἐν τῷ μεταξύ ποικίλην ἐπαφὴν του καὶ ἐργασίαν μέσα στὰ σχολεῖα, πού ἔχει ἐπισκεφθῆ καὶ διδάξει. Ἡ σπουδὴ τῶν παιδαγωγικῶν γίνεται σὲ ἰκανὸν βάθος καὶ ἀνάλογη ἔκτασι καὶ ὅσαι σπουδάστριες θέλουσι μποροῦν νὰ ἐξειδικευθοῦν καὶ στὰ παιδαγωγικά.

Οἱ παρακολουθοῦντες κύκλους πού ὀδηγοῦν στὴ λήψιν Διπλώματος καθηγητοῦ τῶν Τεχνικῶν, τῶν Οἰκοκυρικῶν, κ.ἄ. κλάδων πού διδάσκονται σὲ σχολεῖα Β) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως διδάσκονται συστηματικὰ τὰ παιδαγωγικά μαθήματα στὴ διάρκεια τοῦ Β' ἔτους σπουδῶν. Σπουδασταὶ ἄλλων κατηγοριῶν παρακολουθοῦν συνδυασμένα μαθήματα Παιδαγωγικῆς καὶ Ψυχολογίας συνήθως κατὰ μικρὰς ὁμάδες, σύμφωνα μὲ τὰ εἰδικὰ διαφέροντα καὶ τὴν ἰκανότητάς των. Οἱ πτυχιούχοι Πανεπιστημίων μποροῦν νὰ πάρουν Δίπλωμα Παιδαγωγικῆς ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ Παιδαγωγικὸ Κολλέγιον τοῦ Moray House ὅν τὸ ἐπιθυμοῦν. Τὸ Πρόγραμμα σπουδῶν γιὰ τὸ Δίπλωμα αὐτὸ περιλαμβάνει τὰ μαθήματα τῆς Θεωρίας, Ἱστορίας καὶ Φιλοσοφίας τῆς Ἀγωγῆς. Ἡ διδασκαλία γίνεται πάντοτε σὲ ὁμάδες τῶν 20 σπουδαστῶν τὸ πολὺ — καὶ κάθε ὁμάδα διευθύνεται ἀπὸ κάποιον καθηγητὴ τοῦ Κολλεγίου — ὑπὸ μορφήν διαλέξεων καὶ συζητήσεων. Ὁ κάθε σπουδαστὴς εἶναι ἐπὶ πλέον ὑποχρεωμένος νὰ διαλέξῃ καὶ νὰ ἐργασθῆ σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ ἑξῆς τρία μαθήματα: Συγκριτικὴ Παιδαγωγικὴ, Πειραματικὴ Παιδαγωγικὴ καὶ Φιλοσοφία τῆς Ἀγωγῆς. Ἡ ἐργασία στοὺς κλάδους αὐτοὺς γίνεται σὲ ἀκόμη μικρότερες ὁμάδες καὶ συνίσταται σὲ κατευθυνομένη μελέτη διαφόρων βασικῶν συγγραμμάτων ἢ προβλημάτων μὲ διαλογικὴ συζήτησιν.

Τμῆμα Ψυχολογίας (Department of Psychology)

Οἱ σπουδάστριες γιὰ τὸ Δίπλωμα διδασκαλίσσης Α') βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως καὶ Νηπιαγωγῶν σπουδάζουσι συστηματικὰ Ψυχολογία στὸ Β' καὶ Γ' ἔτος τῶν σπουδῶν τους. Στὸ Β' διδάσκονται Γενικὴ Ψυχολογία καὶ στὸ Γ' σπουδάζουσι σὲ βάθος τὰ ἑξῆς τρία βασικά θέματα τῆς Ψυχολογίας: α) Ψυχολογία τῶν σχολικῶν μαθημάτων, β) Ψυχολογία τοῦ παιδιοῦ καὶ γ) Ψυχολογικὰ προβλήματα τοῦ παιδιοῦ ἔξω ἀπὸ τὸ σχολεῖον. Τὸ θέμα γ ἔχει δύο ἀπόψεις, ι) τὴ μελέτη τῶν μειονεκτικῶν παιδιῶν — μὲ εὐκαιρίας πρὸς παρατήρησιν — καὶ ιι) τὴν σπουδὴν τῶν ἐξωσχολικῶν δραστηριοτήτων τοῦ παιδιοῦ — πού περιλαμβάνει καὶ πρακτικὴν ἐργασίαν τῶν σπουδαστριῶν.

Ὁ κύκλος τῶν ψυχολογικῶν μαθημάτων τῶν πτυχιούχων Πανεπιστημίου παρέ-

χεται σέ στενή συνεργασία μέ τή Σχολή Ψυχολογίας τοῦ Πανεπιστημίου. Τά μαθήματα αὐτά μπορεί νά παρακολουθοῦνται καί ἀπό μὴ πτυχιούχους σπουδαστάς. Τό Τμήμα Ψυχολογίας τοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House κυρίως ἀσχολεῖται μέ τή μύησι τῶν σπουδαστῶν στά τέστ νοημοσύνης καί μέ τή διδασκαλία ὠρισμένων μαθημάτων ψυχολογίας γιά τοὺς σπουδαστάς πού πρόκειται νά διδάξουν στά σχολεῖα Α) βαθμοῦ καί Β) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως. Ἐκτός ἀπὸ τά μαθήματα αὐτά τὸ Τμήμα τῆς Ψυχολογίας ἔχει εἰδικὰ προγράμματα καί γιά τοὺς προσοντούχους ἐκπαιδευτικούς πού προορίζονται γιά σχολεῖα μειονεκτικῶν — ἐλαττωματικῶν παιδιῶν, μέ συνδυασμὸ θεωρίας καί πράξεως καί παροχὴ ἀπαραιτήτως εὐκαιριῶν γιά πρακτικὴ ἐργασία καί ἐπισκέψεις στά σχολεῖα αὐτά, πού δίδουν ἀφορμὴ γιά τὴν ἐξέτασι ὠρισμένων προβλημάτων καί τὴν ὀρθὴ ἀντιμετώπισί τους. Γενικά τὸ Τμήμα τοῦτο εἶναι ὑπεύθυνο γιά τὴν ψυχολογικὴ κατάρτισι ὄλων τῶν σπουδαστῶν τοῦ Moray House, ἀνάλογα μέ τὴν ἐργασία πού πρόκειται νά ἀναλάβουν στά σχολεῖα ἢ τὰ κέντρα νεότητος κ.λ.π.

Τέλος τὸ Τμήμα Ψυχολογίας προγραμματίζει καί διεξάγει ἐρευνες καί ψυχολογικὰ πειράματα πάνω σὲ θέματα πού ἀφοροῦν τίς μεθόδους διδασκαλίας καί ἀγωγῆς, τὴν ἐξακρίβωσι τῆς νοημοσύνης καί τῶν λοιπῶν ἱκανοτήτων τοῦ παιδιοῦ. Στίς ἐργασίες αὐτές χρησιμοποιοῦνται καί ἀρκετοὶ σπουδασταί, πού ἔχουν ἔτσι τὴν σπάνια εὐκαιρία γιά μιὰ πληρέστερη ψυχολογικὴ κατάρτισι.

Τὸ προσωπικὸ τοῦ Τμήματος Ψυχολογίας τοῦ Κολλεγίου τοῦ Moray House συνεργάζεται στενά μέ τὴ Σχολὴ Ψυχολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἐδιμβούργου. Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Τμήματος καθηγητὴς James Maywell, ἓνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους ψυχολόγους τῆς πατρίδος του στά θέματα ἰδίως τῆς ψυχολογίας τοῦ παιδιοῦ, διδάσκει μαθήματα Ψυχολογίας τοῦ Παιδιοῦ στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Ἐδιμβούργου.

